

розібрати (проаналізувати) музичну тканину – рух мелодії, особливості акомпанементу, характерні модуляції з тональності до тональності тощо”.

Важливо, щоб студент самостійно шукав відповіді на питання, тоді і рекомендації викладача він сприйматиме не відсторонено, або не як єдино слушну пораду. Самостійний пошук вводитиме майбутніх учителів музики в атмосферу евристичної діяльності.

Запропонований прийом було названо саме “контекстною творчістю” тому що творчі спроби аби спроби евристичної діяльності студентів мають супроводжувати всі види роботи з оволодіння грою на фортепіано, стати своєрідним забарвленням кожного з них, увійти до “контексту” опанування фортепіанного мистецтва. Якщо “контекстна творчість” стане невід’ємною часткою кожного уроку з викладачем чи самостійних занять, тоді можна сподіватись на досягнення, забезпечення умови постійного спрямування студентів до евристичної діяльності.

Література

1. **Боднарук І.М.** Педагогічні умови організації методичної підготовки майбутніх вчителів музики в процесі педагогічної практики: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд.. пед. наук/ І.М. Боднарук – К., 2006. – 19с.

2. **Болгарський А.Г.** Деякі аспекти формування художньо – творчих вмінь у майбутнього вчителя музики /А.Г. Болгарський// Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: Зб. Наукових праць. – К.:УДПУ, 1997. – с.290 – 293.

3. **Душний А.** Активізація творчої діяльності майбутніх учителів музики /А. Душний// Педагогіка і психологія професійної діяльності. – 2005. -№5.- С.73-79.

4. **Сегеда Н.А.** Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: автореф дис.. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / Н.А. Сегеда – К., 2002. – 20с.

5. **Сопіна Я.В.** Формування естетичної культури студентів музично – педагогічних факультетів: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд.. пед.. наук. / Я.В. Сопіна – Луганськ, 2003. -20с.

УДК 378.011.3-051:78.087.68

Г. М.Савчук

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕРТНИХ ПРОГРАМ ХОРОВОГО КОЛЕКТИВУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Формирование профессиональных качеств учителя – хормейстера тесно связано с творческой деятельностью в общеобразовательной школе и других средних специальных учебных заведений, поэтому актуальной является проблема совершенствования музыкально – педагогического образования путем внедрения в учебный процесс профессионального, грамотно подобранного репертуара для одной из ведущих дисциплин в системе обучения будущего учителя музыки – хорового класса и формирование концертных программ учебного хорового коллектива.

Ключевые слова: хоровой класс, репертуар, учебные программы, хоровые произведения, музыкальные жанры, концертная деятельность

Building professional quality of teachers - choirmaster closely linked to creative activities in secondary schools and other special schools, so urgent is the problem of improving the musical - teacher education by introducing in the educational process of professional, well-chosen repertoire for one of the top courses in the education system of the future teacher music - choral class and the formation of educational concerts choral group.

Keywords: choral class, repertoire, training programs, choral works, genres of music, concerts.

В системі підготовки вчителя музики на музично-педагогічних факультетах вищих навчальних закладів важливе місце займає хоровий спів. Мета роботи хорового класу полягає у розвитку творчої особистості майбутнього вчителя музики та його підготовки до практичної вокально-хорової роботи з учнями. Протягом навчання в хоровому класі студенти оволодівають практичними методами і прийомами вокально-хорової та диригентської майстерності. В хоровому класі комплексно застосовуються і закріплюються набуті знання, уміння і навички з таких музичних дисциплін як хорознавство, диригування, методика музичного виховання, постановка голосу, гра на музичних інструментах, сольфеджіо, теорія та історія музики. Таким чином, хоровий клас об'єднує всі музичні дисципліни в єдиний навчально-виховний процес, що сприяє кращому формуванню професійних якостей майбутнього вчителя музики.

Проблема вибору репертуару дуже гостро стоїть в естетиці виконавської майстерності. З репертуаром пов'язана не лише ідейно-художня спрямованість мистецтва, але і сам стиль виконання. Відібраний репертуар повинен відображати художньо-естетичні засади хору. Репертуар як сукупність творів, що виконується тим чи іншим хоровим колективом, складає основу його діяльності, сприяє розвитку творчої свідомості учасників та тісно пов'язаний з різними формами й етапами роботи хору. Формування світогляду виконавців, розширення їх життєвого та мистецького досвіду відбувається через осмислення репертуару, тому його висока художня цінність є основним критерієм.

Основні завдання репертуару – розвиток і вдосконалення музично-образного мислення студентів-виконавців, стимулювання їхньої творчої активності, збагачення інтонаційного досвіду, пропагування найкращих зразків музичної культури всіх часів і народів. Вокал, інтонація, виконавський стиль – це основа, на який базується формування і розвиток усіх навчальних хорів.

За рівнем виконавських можливостей навчальні хори можна поділити на хори музичних коледжів, училищ, музичних десятирічок і хори вищих навчальних музичних закладів. Враховуючи перебування хорів на різних освітніх щаблях, перед колективом ставлять різні завдання, а також різні репертуарні критерії. Музичні заклади, що надають середню спеціальну освіту, покликані, в першу чергу, навчити прийомам професійного співу - єдиної манери звукоутворення, ансамблю, свідомого інтонування. Основна функція такого хору – навчальна. Враховуючи виконавські можливості колективу, слід дуже обережно підходити до вибору творів, адже під час навчання в таких закладах вік студентів часто співпадає з мутацією, що повинен враховувати керівник, обираючи відповідну у вокальному плані програму. Хори музичних училищ і коледжів - перша ланка, де хористи починають пізнавати принципи професійного співу, знайомляться з особливостями інтонування в темперованому і зонному строї, тому в програмі повинні бути твори *a' cappella*, і з супроводом.

Що стосується хорів вищих навчальних закладів, то вимоги до такого хору значно підвищуються. Співаки повинні володіти усіма навичками хорового співу та вдосконалювати їх. У таких закладах відбувається становлення саме професійних виконавців, отже відповідно і обмежень щодо вибору програми (у технічному плані) бути не повинно, адже справжній професійний хор має виконувати будь-яку академічну музику. Необхідно побудувати роботу таким чином, щоб в репертуарному активі були твори усіх епох, стилів та національних шкіл. Основною метою роботи над творами є проникнення в майстерність і тонкощі виконання творів стосовно техніки, вокалу, стилю.

Значне місце в репертуарі навчальних хорів повинна займати музика *вітчизняних композиторів-класиків*, кращі зразки *сучасних національних композиторів* та *обробки народних пісень*. Саме цей репертуар студенти повинні знати досконало та пропагувати музику, яка більшою мірою, ніж якась інша, їм доступна та зрозуміла.

Звичайно, у репертуарі має існувати *духовна музика*, особливо національних композиторів. Духовна музика плекає в душах виконавців і слухачів найкращі людські якості, взиває до моральних принципів. Ця музика розвиває духовну сторону виконавського мистецтва.

Класична музика – це основа основ, на ґрунті якої повинні зростати професійні академічні хори. Виконання такої музики формує у студентів абсолютно всі необхідні навички для подальшої творчої діяльності. Класична музика, передусім, має бути базою для всіх колективів, а особливо для навчальних хорів середньо-спеціальної освітньої ланки. Формування особистості музиканта починається з досконалого вивчення зразків класичної академічної музики. Тут іде мова не тільки про загальне поняття «класика», а й конкретно про твори Й. С. Баха, Й. Генделя та композиторів віденської школи. Виконання класиків повинно пов'язуватися також з особливостями авторського стилю. Отже, робота над творами Й. Баха, В. Моцарта, Й. Гайдна вкрай необхідна. Щодо вибору конкретних творів, то тут слід орієнтуватися на можливості окремого колективу.

Зразки романтичної музики – невід'ємна ланка у виконавстві. Знання про загальні стильові тенденції і особливості авторського стилю мають формуватися при виконанні такої музики. Хорова література цього стилю дуже об'ємна: містить зразки для різних складів і для різних вокально - технічних можливостей, різних форм і різних жанрів. Під час виконання романтичної музики особливого значення набуває відтворення саме авторського стилю, увага до композиторської особистості, різних національних шкіл.

Варто пам'ятати про наявність в навчальній програмі *музики епохи Відродження*. В нашій країні ця сторінка хорової музики мало розвинена. Своєрідна у стильовому відношенні, вона відрізняється вокальною манерою, тому для виконання творів епохи Відродження необхідно здобути в хоровому класі характерних стилю навичок співу. Крім того, ця музика виконувалася ансамблями, а не великими хоровими колективами, тому вивчення її можливе в межах ансамблів, курсових хорів з пізнанням тонкощів вокалу, стильових особливостей та мистецтва ансамблю.

Навчальний хор неодмінно повинен знайомитись з творчістю *сучасних композиторів*. Це є поштовхом до подальшого розвитку колективу. Нова музика передбачає нові методи у виконавстві, які є своєрідним прогресом для розвитку музичного мистецтва. Нові пошуки у композиторів передбачають можливості нових пошуків і у виконавців.

Концертна діяльність хорового колективу – важлива сходинка у розвитку виконавської майстерності. Концертні виступи потребують від виконавців і диригента неабияких зусиль, зібраності, зосередженості. Успіх концерту багато в чому залежить від складеної програми концерту. Тут важливого значення набуває не тільки підбір творів, а й їх поєднання та послідовність.

Якщо програма складається з двох відділів, то перший відділ необхідно присвятити творами класиків, романтиків, другий – обробкам народних пісень, творами сучасних композиторів. При виконанні в одному концерті творів із супроводом і творів *a cappella*, варто бути дуже обережними, особливо з недосвідченими виконавцями. Адже відбувається зміна строїв (зонного і темперованого), що потребує швидкої перебудови хору в інтонаційному плані. Тому в таких випадках краще розмежовувати програму із супроводом і

a cappella різними відділами, або розпочинати концерт творами без супроводу, а закінчувати творами з супроводом (якщо програма зводиться до одного відділу або до одноразового виступу в концерті). Що до питання чистого інтонування, то слід прорахувати всі можливі незручності, що можуть виникнути в концерті та прослідкувати за послідовністю тональностей в творах. Також необхідно звернути увагу на послідовність творів з точки зору вокальних складностей: після творів із значним вокальним навантаженням, звичайно, краще виконувати твори, на яких виконавці могли б відпочити (у голосовому розумінні). Такий підхід буде запорукою достойного виконання і в художньому, і в технічному аспекті.

При виконанні стилістично різнопланової програми, частіше всього концерт будується таким чином: виконується програма в хронологічному порядку (хронологія стосується стилів, епох); твори одного автора часто не розділяються творами інших композиторів, крім випадків, коли один з творів великої форми та виконується у супроводі роялю, оркестру або ансамблю. В такому разі твір виконується після всієї програми або в іншому відділі. Часто буває так, що концерт присвячений, наприклад, народній пісні або духовній музиці. В такій ситуації теж доречний хронологічний принцип побудови програми.

Головним завданням керівника колективу є врахування можливостей хору, досвіду та музичної підготовки співаків. Не слід відпрацьовувати хорову майстерність на дуже складних для даного колективу творах аби підвищити виконавський рівень. Це не принесе очікуваних результатів. Потрібно керуватися принципом «від простого до складного».

Вміння komponувати концертні програми потребує від диригента знання стилістичних особливостей хорової музики, вміння будувати програму тематично, логічно і тонально. Необхідно також зважати і на доречність виконання творів в тому чи іншому концерті. Не останнє місце у складанні програми займає питання слухацького сприйняття. Не можна тримати увагу в постійно напруженому стані, бо рівень сприйняття музики знижується. Отже, дуже важливо в концертній програмі застосовувати принцип контрастності музичних номерів. Важливо для диригента бути у вирі музичної культури, цікавитися новими творами, творами нещодавно знайденими, відновленими або відредагованими.

Вищезазначене – це загальні рекомендації щодо будови концертних програм. Адже кожен керівник - диригент хорового колективу має право вносити свої зміни, якщо вони доречні, дивлячись на конкретний колектив, враховуючи його можливості та всі позитивні і негативні сторони.

УДК 378-057.875 [37.091.12]

Чен Дін

ВЗАЄМОВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ ТА КИТАЙСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ НА МЕТОДИЧНІ ДОСЯГНЕННЯ

В статтє представлено взаимовлияние европейской и китайской традиции в методике вокального обучения в контексте ее использования и переосмысления в современных условиях образования студентов.

Ключевые слова: *взаимодействие украинской и китайской вокальной методики, традиция, тенденция образования.*

This paper describes a mutual European and Chinese traditions in the method of vocal learning in the context of its use and reinterpretation in the present conditions of education of students.